

בבא – בברייתא האוסרת את הראשונים מדובר **במעשר** ו**בא** –
 כשידוע שלא עישרו מעשר שני מן היין, ואילו **בבא** – בברייתא
 המתירה מיד, מדובר **במעשר** ו**בא** – בין של עמי הארץ שמחשש
 שלא עישרו חייבו חכמים את הלוקח מהם לחזור ויעשר, ובין
 שהחייבו מצד חומרא בלבד, שרוב עמי הארץ מעשרים, לא חשו
 חכמים לתת גם למי השמרים דין מעשר שני.
 אוכל אינו מוכשר לקבל תומאה ובגון ממגע שרץ או מת, קודם
 שניתן עליו לרצון בעליו אחר משבחה משקים, שהם יין, דבש,
 שמן, חלב, טל, דם, מים. ומשניתן עליו לרצון בעליו, נעשה
 מוכשר לקבל תומאה. אך הכשר שעל ידי מים הוא רק כשיש להם
 חשיבות מצד עצמם ומהות חשיבות זו יבואר בגוף הסוגיא, ויין
 תמיד מכשיר. סוגיתנו דנה בדין התמד לענין הכשר תומאה: **אמר**
רבי יוחנן **משום** **רבי שמעון** **בן יוחנן**, **בדף** **שמי** – שהחמירו
 במים שניתנו בשמרים **לענין** **איסור**, כגון מים שניתנו בשמרי
 'תרומה', או 'הראשונים והשניים' דינם כיון ומוחזרים מדרבנן על
 קדושתם כבתרומה, והשלישיים דינם כמים, **בדף** **אמר** **לענין** כוח
הקשין לקבלת תומאה, כגון מים שניתנו בשמרי 'תרומה' או
 'הראשונים והשניים' דינם כיון לענין הכשר תומאה, והשלישיים
 דינם כמים.
 מקשה הגמרא: **הקשין** **בבא** – איזה הבדל שייך בהכשר קבלת
 תומאה שהרי בין **אי** **בבא** – אם דין מים להם, **אפשר** **בבא**
 בכוחם להכשיר תומאה, שנאמר (ויקרא יא לד) **מִכֵּל הָאֵכָל וְגו'**
אֶשֶׁר יָבֹאוּ עֲלֵיוּ מִמֶּי טָמְאָה, ובין **אי** **בבא** – אם דין יין להם
אפשר **בבא** – בכוחם להכשיר, שנאמר (סו) **יָכֹל מִשְׁקָה אֶשֶׁר**
יִשְׁתֶּה, ויין בכלל משקה, ככתוב (דברים לב יד) **תִּשְׁתֶּה חֲמֶר**.
 מתרצת הגמרא: אכן **לא** **צריך** לרבי יוחנן להשמיע דינו אלא
 באופן **שתמיד** **במי** **נשמים** שנתקבצו מעצמם, והלך ונתנם לתוך
 שמרי תרומה. ואם לאחר שנתמדו דינם כמים, אזי כיון שנתקבצו
 מעצמם ולא נתן דעתו עליהם אין להם חשיבות ואינם יכולים
 להכשיר לה תומאה, ואם דינם כיון בכוחם להכשיר.
 דוחה הגמרא: ובין **בבא** **שקיל** – ומאחר שנטל את מי הגשמים
ורמי **להו** **למנא** – והטילם לתוך הכלי של השמרים, **אחשיביהו** –
 הרי שבכך החשיב את המים, וראויים הם להכשיר גם מדין מים,
 וחזרה הקושיא מה משמיענו רבי יוחנן. מתרצת הגמרא: **לא** **צריך**
 – אכן רבי יוחנן מדבר באופן **שתמיד** **מאליו** – שמי הגשמים נפלו
 מעצמם היישר לתוך הכלי עם השמרים ונעשו תמד ולא נתן
 עליהם דעתו, ומשמיענו רבי יוחנן שאם יש לתמד זה דין יין הוא
 מכשיר לקבל תומאה, ואם דינו כמים אינו מכשיר.
 הגמרא דוחה גם תירוצו זה: ובין **בבא** **נגיד** – מושך **בבא** –
 ומאחר שבכל פעם שהתמלא הכלי במי הגשמים טרח למשוך
 ולהוציאם לכלי אחר, הרי שגילה בכך שדעתו נוחה שיתמלא
 הכלי במי הגשמים אולי יקלטו טעם יין, ובהו עצמו **אחשיביהו**
 למים, וראויים להכשיר גם מדין מים, ושוב קשה מה השמיענו רבי
 יוחנן. מסקנת הגמרא: **אמר** **רב פפא**, חידושו של רבי יוחנן הוא
בפירה **ששותה ראשון ראשון** – שכל פעם שנתמלא הכלי מים היתה
 הפירה שותה אותם, ובין שהכלי התמלא מעצמו, ולא הבעלים
 הוציאו, אין לנו מהם גילוי דעת שנוח להם בתמד זה. וכאן ההבדל
 שאם דין יין להם, גם במצב זה בכוחם להכשיר, אך אם דין מים
 להם אינם מכשירים.
 הגמרא דנה איזהו יין הראוי לקידוש: **אמר** **רב זוטרא** **בר** **טוביה**
אמר **רב**, אין **אומרים** קידוש **היום** על כוס של יין בלילי שבתות
 וימים טובים, **אלא** על **היין** הנקי והגון **הראוי** **לינפח** אותו על **גבי**
המזבח. שואלת הגמרא: **למעוטי** **מאי** – איזה יין התמעט מקידוש,
אלימא **למעוטי** **יין** **מגת** – שלא עבר ארבעים יום מדריכתו בגת
 ואין לו חוזק היין, וכי אפשר שנתמעט, **והא** **תאני** – והרי שנה **רבי**
חייא, **יין** **מגת** לכתחילה **לא** **ביא** לנסכו על גבי המזבח, **ואם** **הביא**
בשר, ויצא ידי חובת ניסוך, ובין **דאם** **הביא** לנסכים, **בשר** בדיעבד,
אנן – אנו לענין קידוש, **אפילו** **לכתחלה** **נמי** מקדשים עליו, שאין
 קידוש חמור כניסוך.

הקתמד – שנותן מים לתוך שמרי יין, ונתן **מים** **במקדש** מסויימת,
 וכשהוציא השמרים **מצא** **בדי** **מקדש** – שכמות המים בדיוק כאותה
 מידה שנתן, אזי גם אם קבלו המים טעם ומראה יין, והשמרים של
 יין טבל **בשמן** מלעשר, כיון שלא נתווסף בכמות, הרי הם מים
 הפטורים ממעשר. ו**רבי** **יהודה** **מתיב** במעשר, שסובר שהטעם
 והמראה קובע, וכיון שטעם ומראה יין להם, הרי הם יין החייב
 במעשר.
 מדרקדק הגמרא בדברי התנא: **עד** **בבא** **לא** **פליגי** – לא שמענו
 מדבריו שנחלקו רבנן על רבי יהודה **אלא** במצא **בבדי** **מקדש**
 שהכניס ולא יותר, **אבל** **במצא** **יותר** **בבדי** **מקדש** שהכניס, אפילו
 מעט יותר, **לא** **פליגי** – לא שמענו שנחלקו רבנן, ומן הסתם סוברים
 שחייב לעשרם כדין יין, וכמו כן ברכתם 'הפח' כדין יין, וקשה
 לרבא שאמר שאפילו כשהתווסף ישיית יין ברכתם 'שהכל' כדין
 מים. מתרצת הגמרא: הוא **הדין** **דאפילו** **במצא** **יותר** **בבדי** **מקדש**
פליגי רבנן וסוברים שדינם כמים, ו**הא** **דקא** **מיפליגי** – וזה שהתנא
 העמיד את מחלוקתם במצא **בבדי** **מקדש**, טעם הדבר **להודיע** **בחו**
דבדי **יהודה** שמשום שינוי הטעם בלבד מחייב בתרומות ומעשרות
 אפילו שלא נתווסף בכמות.
בבא **מיניה** **רב** **נחמן** **בר** **יצחק** **מרב** **חייא** **בר** **אבין**, **שמרים** **שייש** למים
 שנתן **בבדי** **מקדש** – שלא התווסף לכמות מהיין הבלוע בשמרים
 אלא פחות מעיבור של 'חלק אחד יין כנגד שלש של מים', מהו –
 מה מברך עליהם. **אמר** **ליה** **רב** **חייא**, **מי** **בבדי** – וכי סבור אתה
 שמה שנתן טעם יין שבוים **מקדש** הוא – **מי** **בבדי** **לפניך**, אינו כן
קיומא **בבבא** הוא – טעם יין קלוש הוא שנכנס במים בלא ממשות
 מהפרי, וברכתו 'שהכל'.
 הגמרא מיישבת סתירה בדין מים שניתנו בשמרים: **תנו** **רבנן**,
שמרים **של** **תרומה** שנתן לתוכם מים, וכשיסנן והוציא השמרים
 מצא שכמות המים היא כאותה מידה שנתן, וחזר בשנית ונתן מים
 בשמרים הללו והוציאם, ושוב שילש מעשר, אזי **ראשון** **ושני** –
 הים הראשונים והשניים דינם כתרומה, וזו **אסור** לשתותם,
 וחומרא היא מדרבנן, ו**שלישי** – והמים שניתנו בשלישית, אף
 שטעמם כיון, **מוותר** לזרים לשתותם. **רבי** **מאיר** **אומר**, **אף** **הפעם**
השלישי **בנותן** **מקדש** – אם יש למים שבשלישית טעם יין אסורים
 לזר. ואם היו השמרים משל **למעשר** שני, הנאכל בקידושו
 בירושלים, אזי המים שניתנו בפעם **ראשון**, **אסור** לשתותם אלא
 בירושלים, אבל אלו מהפעם השני, אף שטעמם כיון לא החמירו
 בכמים, ו**מוותר** לשתותם גם חוץ לירושלים. **רבי** **מאיר** **אומר**, **אף**
שני **בנותן** **מקדש** – כשטעמם כיון אסורים חוץ לירושלים, ואם היו
 השמרים משל **הקדש**, החמירו חכמים ואף בפעם **שלישי** **אסור**
 ליהנות מהם כדין הקדש, ו**רביעי** – והמים שניתנו ברביעית אף
 שיש להם טעם יין, **מוותר** ליהנות מהם. **רבי** **מאיר** **אומר**, **אף** **רביעי**
בנותן **מקדש** – כשיש להם טעם יין אסורים בנאה.
 מקשה הגמרא: ו**רבינא**, שנינו בברייתא אחרת, שמרים **של** **הקדש**,
 המים שניתנו לתוכם **לעולם** **אסור** ליהנות מהם גם מחמישית
 והלאה. ושמרים **של** **מעשר** שני, **לעולם** – אפילו המים הראשונים
 ויש בהם טעם יין **מוותר** להשתמש בהם כחולין. **קשיא** **הקדש**
אחרי – הרי שקיימת סתירה בדין 'שמרי הקדש', שלביריתא
 הראשונה לרבנן רק עד המים שניתנו בשלישית אסור, ואילו
 לביריתא השניה אסור לעולם. וכמו כן **קשיא** **מעשר** **אמעשר** –
 קיימת סתירה בדין 'שמרי מעשר שני', שלביריתא הראשונה
 לרבנן רק המים שניתנו בראשונה יש להם דין מעשר שני, ואילו
 לביריתא השניה, אין כלל דין מעשר שני גם לא בראשונים.
 מתרצת הגמרא: תקדש **אחרי** **לא** **קשיא** – אין סתירה בדין שמרי
 הקדש, **בבא** – בברייתא האוסרת לעולם, מדובר בשמרים
 הקדושים **בקדושת** **הגוף**, כגון שמרי יין שהוקדש לנסך על גבי
 המזבח, שמתוך קדושתם אסורם לעולם, ואילו **בבא** – בברייתא
 המתירה מהרביעית מדובר **בקדושת** **דימים** – שהקדש היין
 למוכרו ולקנות בו צרכי המקדש, ובין שאינו קדוש קדושת הגוף,
 לא החמירו חכמים בשמריהם לאוסרם לעולם.
מעשר **אמעשר** **נמי** **לא** **קשיא** – גם בשמרי מעשר שני אין סתירה,

בבא בתרא דף צו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) רמג

50 שאין מקדשין עליו, שהרי לשותותו כִּכְנָה היא מחשש שנחש הטיל
51 בו ארס, ולמה צריך רב זוטרא להשמיענו זאת. ואי לְמַעוּטֵי שֶׁל
52 שְׁמָרִים שניתן עליהם מים ונעשה יין, גם כן יקשה, הֲיֵי דָמִי –
53 כיצד מדובר, אִי דְרָמָא תִּלְתָּא – אם הטיל לתוך השמרים שלש
54 כוסות מים, וְאִתָּא אֲרֻכָּתָא – וכעבור זמן כשהוציא את השמרים
55 נמצאו ארבע כוסות, חֲמֵרָא מְעֻלָּא הוּא – יין מעולה הוא לדברי
56 הכל, במבואר לעיל (נצ), ובודאי שכשר לקידוש. ואי במקרה
57 דְרָמָא תִּלְתָּא – שהטיל לתוכם שלש כוסות מים, וְאִתָּא תִּלְתָּא
58 וּפְלִגָּא – וכעבור זמן נמצא שם שלש ומחצה, במקרה כזה אין היין
59 פסול לדברי הכל, אלא פְּלוּגְתָּא דְרָבִּין וְאִתָּרִים היא האם דינם כיון
60 או כמים במבואר לעיל (נצ), וכבר פסקו בגמרא (נצ) שהלכה
61 כרבנן שמברך עליו שהכל, ובודאי שאינו ראוי לקידוש, ושוב
62 חזרה קושיא למקומה מה בא רב זוטרא למעט.
63 מסקנת הגמרא: אֵלָּא – אכן לא בא רב זוטרא לְמַעוּטֵי מכל היינות
64 שנזכרו לעיל אלא יין שְׁרִיחוּ רַע – שקלט את ריח הכלי המאוס,
65 שאף שברכתו 'הגפן' נתמעט, שכשם שאינו ראוי לנסכים כפי
66 שלמדו להלן מהפסוק (מלאכי א ח) 'הִקְרִיבְהוּ נָא לִפְתָּח הַדֶּרֶץ אֹר
67 הַיֵּשָׁע פִּנְיָךְ, כִּךְ אֵינוֹ רָאוּי לְקִידוּשׁ הַיּוֹם. אופן נוסף, וְאִבְעִית אִמָּא,
68 לְעוֹלָם בא רב זוטרא גם לְמַעוּטֵי יין מְגוּלָּה, וְאָף עַל גַּב דְּעֵבְרִיָּה
69 בְּמִסְנֶת – שאף לאחר שהעבירו במסנת, כְּדִבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה הַסּוֹבֵר
70 שארס נחש עומד במקומו צף על גבי המים ולאחר שסינו אין
71 סכנה בשתיית היין, אֲפִילוּ הֵכִי פִּסּוּל לִנְסִיכִים שנאמר (נצ) 'הִקְרִיבְהוּ
72 נָא לִפְתָּח הַדֶּרֶץ אֹר הַיֵּשָׁע פִּנְיָךְ' – פְּחָקָהּ הוּא מִלְשׁוֹן שֶׁר וּשְׁלִיט,
73 ואומר הנביא שאין להביא למזבח דבר שאינו הגון להגישו כדורון
74 לשליט, ומשמיעו רב זוטרא שמאותו טעם שיין שריחו רע או
75 שהיה מגולה פסול למזבח, מטעם זה פסול הוא אף לקידוש.
76 כְּנָא מִיָּנִיה – שאל רב כְּנָנָא הַמּוֹיָה – שהיה חמיו דְּרַב מִשְׁרָשִׁיא
77 מְרָבָא, הָמָר הַנוֹחֵן – יין לבן מהו שיהא כשר לנסכים. אֲמַר לִיה
78 רבא, נאמר (משלי כג לא) 'אֵל תֵּרָא וְיֵין כִּי תִתְּאָרֶם' – אל תתן עינך
79 לשתות יין אדום שהאדום משכר יותר מדאי. ולכן לענין נסכים
80 שנאמר בהם (במדבר כח י) 'הִסֵּף נֶסֶךְ שִׁכָּר', קודם הוא ללבן.
81 שנינו במשנה: המוכר לחבירו קִנְיָנִים בְּשִׁרְזוֹ וְכוּ', והיו ביניהם
82 כדים שבורים הלוקח מקבל עליו עשר פטסות וכדים מן
83 השבורים, לכל מאה שקנה. תָּאמַר – שנינו בברייתא שאף שמקבל
84 פטסות מהשבור, צריך שיהיו פִּיטְסוֹת אלו נְאוֹת כשאר הכדים
85 וּמְשֻׁפְּרוֹת – משוחות בגפרית שסותמת הסדקים באופן שיכולים
86 להשתמש בהם, אלא שאינם מתקיימים לאורך זמן כמו השלמים,
87 אב מהשבור שאינו ראוי לשימוש אפילו אחד אינו מקבל.

משנה

88 המשנה דנה באדם המוכר יין לחבירו והחמיק, האם חייב המוכר
89 באחריות היין או לא:
90 הַמוֹכֵר יֵין לַחֲבִירוֹ וְהִחְמִיץ הֵיִין לאחר המכירה, אֵינוֹ חַיִּיב הַמוֹכֵר
91 בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו של היין, מאחר שבשעת המכירה היה יין ולא חומץ.
92 וְאִם יָדוּעַ שֵׁינֵיו של מוכר זה מְחֻמֵּין בכל שנה, חָרִי זֶה מִקַּח מְעוֹת,
93 וחייב המוכר להשיב לקונה את הדמים ששילם עבור היין, שהרי
94 לא נתכוין לקנות יין שדרכו להחמיק. וְאִם אֲמַר לוֹ הַמוֹכֵר, יֵין

1 ואין לומר שרב זוטרא משמיענו שקידוש חמור כניסוך, וכל
2 שבדיעבד לנסכים אינו לכתחילה לקידוש, זה אינו, דְּאֲמַר רַבָּא
3 פוֹחֵט אָדָם – ראשי מלכתחילה מבעוד יום לסחוט אֲשָׁבּוּל שֶׁל
4 עֲנָבִים, וּבְשִׁמְגִיעַ הַלִּילָה אֲמַר עָלָיו וְעַל הֵיִין שִׁנְסַחְטוּ, קִידוּשׁ
5 הַיּוֹם, ומכאן שקידוש אינו חמור כניסוך, והכשר בדיעבד לנסכים
6 כשר לקידוש מלכתחילה. הגמרא ממשיכה בשאלתה: וְאֵלָּא
7 תאמר שרב זוטרא בא לְמַעוּטֵי מקידוש, מִפִּיָּה – יין הנמצא בפי
8 החתם שיש בו כמין קמחין, וּמִשּׁוּלָּיָהּ – או מהנמצא בקרקעית
9 החבית סמוך לשמרים, שאין מביאים מהם לנסכים, כמו ששנינו
10 במשנה (מנחות פז). דוחה הגמרא שאי אפשר לומר כן: וְהָא תַּנִּי רַבִּי
11 הָיִיא בְּבִרְיִיתָא הַמַּבָּרַת מִשְׁנָה זו, יֵין מִפִּיָּה וּמִשּׁוּלָּיָהּ של החבית
12 לֹא יָבִיא לִנְסִיכִים, אלא מאמצעה, וְאִם הָבִיא מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלָּיָהּ בְּשִׁכָּר,
13 וכיון שבדיעבד כשרים לנסכים לקידוש כשרים מלכתחילה, ולא
14 התכוין רב זוטרא למעט.
15 ממשיכה הגמרא בשאלתה: וְאֵלָּא תאמר לְמַעוּטֵי יֵין בּוֹשִׁי –
16 יין שחור, או למעט בּוֹרֶךְ – מלשון ברקאי ואור, יין לבן רע, או
17 הִילִיטָזוֹן – שמתוך וחלש מאד, או מִשָּׁל מִרְתָּף – סתם מרתף
18 בחשש שיש בו גם יין קוסס, ונטל ממנו יין ולא בדקו לראות שאינו
19 קוסס, או מִשָּׁל צְמוּקִים שניתן עליהם מים ונעשה יין. אין לומר
20 שאלו נתמעטו, שכן וְהָא תַּנִּיא בְּהַלְכוֹת נִסְכִּים, כְּבוֹלָן – בכל יינות
21 הללו, לכתחילה לֹא יָבִיא מהם לנסכים וְאִם הָבִיא בְּשִׁכָּר, וכיון
22 שהמביאים לנסכים יצא, לקידוש ראויים מלכתחילה, וכאמור
23 לעיל.
24 ממשיכה הגמרא: וְאֵלָּא תאמר לְמַעוּטֵי יֵין קוֹפֶם – שטעמו יין וריחו
25 חומץ, הפסול לנסכים שאינו בכלל שיכר, או למעט יין מְזוּג במים,
26 שגם אינו בכלל שיכר. או יין שעמד מְגוּלָּה – בלי מכסה, ויש חשש
27 שנחש הטיל בו ארס, וְשֶׁל שְׁמָרִים – שניתן עליהם מים ונעשה יין.
28 וְשִׁרְחוֹ רַע – שטעמו וריחו יין, אלא שהיה בכלי מאוס וקלט ריח
29 הכלי, דְּתַנִּיא כְּבוֹלָן – כל יינות הללו לֹא יָבִיא מהם לניסוך, וְאִם
30 הָבִיא פְּסוּל ועליו לנסך שנית. שואלת הגמרא: לְמַעוּטֵי מֵאֵי אִיזֵה
31 מִהֵינִית הַנּוֹכְרִים רב זוטרא ממעט מקידוש, אִי – אם תאמר שבא
32 לְמַעוּטֵי קוֹפֶם – שריחו חומץ. אין לומר כן, שהרי פְּלוּגְתָּא דְרַבִּי
33 יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹי הֵיִיא לעיל (נצ), ולרבי יוחנן קוסס הוא יין
34 גמור וברכתו הגפן ויכול לעשותו תרומה על יין אחר, ובודאי
35 שכשר לדבריו בין לנסכים ובין לקידוש. ואם סובר כרבי יהושע בן
36 לוי שקוסס אינו יין אלא חומץ וברכתו 'שהכל', היה לו לומר קוסס
37 ברכתו 'שהכל' ואנו נדע שאין מקדשים עליו, ומדוע תלה קידוש
38 בדין נסכים.
39 ממשיכה הגמרא ושואלת: אִי – ואם תאמר שבא לְמַעוּטֵי יין מְזוּג
40 במים. אין לומר כן, שהרי לענין שתייה, המזיגה עָלוּי עָלֶיהָ –
41 מעלה ומשביחה את היין, כפי שמוכח ממה דְּאֲמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
42 חֲנִינָא בענין המחלוקת מהי ברכת יין שאינו מְזוּג, שלדעת חכמים
43 בברכות (ג) מברך 'הגפן', ורבי אליעזר סובר כיון שבלא מזיגה אינו
44 ראוי לשתייה מחמת חוזקו, דינו כענבים שמהם בא וברכתו 'העץ',
45 ואמר רבי יוסי בן חנינא, שמכל מקום מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
46 בְּכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה הַנִּיתָן לפני המברך בעת ברכת המזון, שְׁאִין מְבָרְכִין
47 עָלָיו את ברכת המזון עַד שִׁתֵּן לְחוֹבוֹ מִים וימזגו כדינו, והרי
48 שמזיגה משביחה את היין ולא מסתבר שפסול לקידוש.
49 עוד שואלת הגמרא: אִי לְמַעוּטֵי יין שהיה מְגוּלָּה, דבר פשוט הוא

אי אפשר שהתורה שאין אמת אלא תורה, תצווה על עניין שאינו מתאים להמצאותו.